

Kommunal- og regionaldepartementet

Fylkesmannen har innenfor Kommunal- og regionaldepartementets område ansvar for:

- Samordning mellom regional statsforvaltning og kommunene. Bidra til arbeidet med regionalplan.
- Tilsyn og kontroll av kommunenes budsjett.
- Veiledning og oppfølging av kommunens økonomiforvaltning.
- Informasjon til kommunene om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet.
- Tilrettelegge for god kvalitet i innrapporteringen av KOSTRA- data og for at kommunene er aktive brukere av KOSTRA.
- Fordeling av skjønnsmidler til kommunene.
- Bidra til omstilling og fornying i kommunene, samt erfaringsutveksling knyttet til dette.
- Samordning av statlig tilsyn rettet mot kommunesektoren.
- Behandling av klagesaker etter plan- og bygningsloven, oreigningsloven, lov om kommunal forkjøpsrett og eierseksjonsloven.
- Veilede om kommunalrett og valglovgivningen. Oppgaver etter inndelingsloven.
- Foreta lovlighetskontroll etter kommuneloven av kommunale avgjørelser etter klage eller av eget tiltak.
- Veilede kommuner, og andre interessenter om inndelingsloven og prosessene ved grenseendring og grensefastsettelse.
- Utrede og gi tilrådning i alle saker som sendes til departementet for avgjørelse.

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Kommunesektoren har en sentral plass i forvaltningen i Norge. Det er viktig at fylkesmannen bidrar til å synliggjøre kommunene som selvstendige forvaltningsnivå i styringssystemet og sprer kunnskap om deres måloppnåelse. Fylkesmannen har en sentral rolle i å tilrettelegge for samordnet informasjonsoverføring mellom regionale statsetater og kommuner, erfaringsutveksling mellom kommuner samt formidle tilbakemeldinger til staten.

Målet med kommunerettet samordning er å skape større grad av helhet i den statlige styringen av kommunene. Departementet har ikke pålagt fylkesmannen spesielle metoder for hvordan arbeidet med kommunerettet samordning skal foregå eller krav til organisering. Et viktig utgangspunkt er imidlertid at det i fylkesmannsembetet er etablert en enhetlig forståelse av hvordan samordningsoppgaven skal løses. I tillegg er intern samordning gjennom ulike former for tverrfaglig og avdelingsoverskridende samarbeid i embetet en viktig forutsetning for å lykkes med kommunerettet samordning. I arbeidet mot kommunene er det viktig å finne frem til arbeidsformer som inkluderer både kommunenes politiske og administrative ledelse. Departementet viser også til at fylkesmannen har anledning til å sende alle kommuner i fylket et forventningsbrev, jf. veileder om forventningsbrevmetoden.

Konsultasjonsordningen mellom staten og kommunesektoren er en formalisert arena for dialog om økonomiske rammer og virkemiddelbruk i reformer og enkeltsaker med

konsekvenser for kommunesektoren. ”Fellesdokumentet 2012” som er utarbeidet mellom staten og KS gir en oversikt over endringer og styringssignaler i saker av betydning for kommunesektoren i 2013. I flere av de bilaterale avtalene som er inngått mellom staten og kommunesektoren ligger det forventninger om samarbeid og samordning mellom KS regionalt og fylkesmannsembetene. Det forventes at fylkesmannsembetene gir råd og veiledning til kommunene for å bygge opp om målsettingen i enkelte av avtalene.

Oppdrag

- Ivareta et tverrsektorielt samordningsansvar i forholdet mellom regional statsforvaltning og kommunene.
- Forankre fylkesmannens kommunerettede samordningsansvar internt i embetet.
- Synliggjøre og bevisstgjøre kommunene om det lokale handlingsrommet.
- Bidra til at statlige pålegg og styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser.
- Se til at den løpende statlige styringen skjer i samsvar med eksisterende lovgivning.
- Iverksette tiltak som bidrar til at fylkesmannsembetet opptrer samordnet i prosesser knyttet til kommunal planlegging og bidra til at kommunene møter en samordnet statsforvaltning i planprosessen.
- Spre kunnskap om måloppnåelse i kommunesektoren, gjennom bruk av KOSTRA-tall og annen styringsinformasjon.
- Bidra til å formidle tilbakemeldinger fra kommunesektoren til departementene.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [H-2143 Retningslinjer for fylkesmannens samordning av statlig styring av kommunesektoren.](#)
- [Rundskriv H-2113 Veileder om forventningsbrevmetoden.](#)
- [KRDs nettsider om konsultasjonsordningen \(Fellesdokumentet,, bilaterale avtaler mellom staten og kommunesektoren v/KS mv\).](#)

Resultatkrav

- Fylkesmannen skal samordne regionale statsetater med utgangspunkt i departementets retningslinjer for fylkesmannens samordningsfunksjon og kommunerettet styring (H-2143). Samordningen skal være planmessig og gjennomføres etter et konkret opplegg.

Rapportering

- En kort beskrivelse av embetets samordningsarbeid og hvordan embetet har organisert seg for å ivareta samordningsarbeidet, herunder:
- Hvilke av samordningstiltakene og/eller metodene som har fungert tilfredsstillende, og hvilke som ikke har gitt tilsiktete resultater,
- Om det er enkelte områder det siste året hvor samordning har gitt særlige vellykede resultater eller hvor det har vist seg problematisk å få til tilfredsstillende samordning.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Fylkesmannen skal bidra i arbeidet med tilrettelegging for utvikling, fornying og innovasjon i kommunene. Formålet med fylkesmannens innsats i fornyingsarbeidet er å bidra til et styrket lokaldemokrati, bedre ressursbruk og høyere kvalitet på kommunale tjenester, samt å bidra til en fornyingskultur i kommunene.

Fylkesmennene kan stimulere til utvikling fornying og innovasjon i kommunene gjennom bruk av skjønnsmidler, se også punkt 62.2. Fylkesmannen bør gjøre kommunene kjent med mulighetene som finnes på disse områdene. En viktig oppgave vil derfor være å bidra til nettverksbygging og erfaringsoverføring mellom kommuner. I oppfølging av prosjektene som støttes med skjønnsmidler, skal fylkesmannen formidle resultatene fra prosjektene og legge opp til erfaringsutveksling mellom kommunene. For å sikre en bevisst pengebruk må fylkesmannen foreta en evaluering av prosjektene i etterkant.

Fylkesmannens arbeid med utvikling, fornying og innovasjon i kommunene må sees i sammenheng med embedets samordningsfunksjon og arbeidet med kommuneøkonomi mer generelt. Embedet bør utnytte kunnskapen fra sitt ordinære veilednings- og tilsynsarbeid i en utvidet veiledningsfunksjon knyttet til fornyingsarbeidet. Fylkesmannen må legge vekt på at arbeidet og kontakten baseres på dialog.

Oppdrag

- Stimulere til omstillings- og utviklingsarbeid i kommunene for å sette kommunene i bedre stand til å yte gode tjenester på en effektiv måte.
- Legge til rette for erfaringsutveksling internt i kommunene og mellom kommuner.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Prop. S 110 \(2011-2012\) Kommuneproposisjonen 2013](#)
- [Bilaterale samarbeidsavtaler mellom staten og KS.](#)
- [Retningslinjene for skjønnsdeling](#)

Rapportering

- Spesifikk omtale av embedets arbeid med omstilling og fornying
- Embedets bruk av utvalgskriterier, oppfølging og evaluering av prosjekter som støttes med skjønnsmidler
- Hvilke tiltak som er iverksatt for sikre erfaringsoverføring fra prosjektene
- Beskrivelse av 1-3 vellykkede prosjekter og hvordan embedet har jobbet med få sikre erfaringsoverføring fra disse spesifikke prosjektene

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Oppdrag

- Fylkesmannen skal legge prosessreglene i kommuneloven kapittel 10 A til grunn i sin tilsynsvirksomhet.

- Fylkesmannen skal samordne praktiske sider og bruk av reaksjoner ved statlig tilsyn rettet mot kommunen eller fylkeskommunen.
- Fylkesmennene skal ha et system for å håndtere varsel om pålegg fra andre tilsynsetater.
- Fylkesmannen skal i de sakene der loven krever det, gjennomføre og lede samordningsdialogen mellom statlige tilsynsetater og kommunen eller fylkeskommunen.
- For å løse samordningsoppgaven må Fylkesmannen arbeide med å videreutvikle en god metodikk og gode rutiner for samordningen, både internt i embetet og mot andre tilsynsorganer. Dette krever blant annet at embetet har en aktiv dialog med andre tilsynsorganer om deres tilsynsplaner.
- For å legge til rette for størst mulig utbytte av tilsyn og unngå unødvendig dobbeltarbeid, skal Fylkesmannen i planleggingen, prioriteringen og utførelsen av tilsynsvirksomheten ta hensyn til den interne kontrollvirksomheten i kommunen, for eksempel forvaltningsrevisjoner og andre prosesser som kommunene har planlagt eller gjennomført og resultatet av disse.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Kommuneloven kapittel 10 A.](#)
- [Rundskriv H-03/07.](#)
- [Ot.prp. nr. 97 \(2005-2006\) Statleg tilsyn med kommunesektoren.](#)
- [NOU 2004:17 Statlig tilsyn med kommunesektoren.](#)
- [Nettverket for tilsynssamordning \(fm-nett\).](#)
- Meld. St. 7 (2009-2010) [Gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene.](#)
- [Rapport 2009 85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane.](#)
- Meld. St. 12 (2011-2012) Stat kommune – styring og samspel

Resultatkrav

- Fylkesmannen skal sørge for samordning av statlig tilsynsvirksomhet overfor kommunene i fylket og fylkeskommunen.
- Fylkesmannen skal organisere tilsynsvirksomheten på en måte som legger til rette for læring hos kommunene

Rapportering

- Fylkesmannen skal i årsrapporten gi en kort beskrivelse av sine tiltak for samordning av statlig tilsyn i fylket.
- Av beskrivelsen skal det framgå hvilke av samordningstiltakene og/eller -metodene som har fungert tilfredsstillende, og hvilke som eventuelt ikke har gitt de tilsiktede resultater.
- Fylkesmannen skal opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i det tilsyn som er gjennomført
- Fylkesmannen skal gi en kort omtale av spesielle trender/utviklingstrekk og utfordringer i samordningen av statlig tilsyn det siste året.
- Fylkesmannen skal informere om eventuelle utfordringer vedrørende samordning av de sektorielle tilsynsorganene utenfor og innenfor embetet, samt eventuelle tilfeller av motstridende styringssignaler fra sentralt hold.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Oppdrag

Generell kontroll og godkjenning

Fylkesmannen skal gjennomføre lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59, jf nr. 1 og nr. 5. for avgjørelser etter økonomibestemmelsene i kapitlene 8 og 9 i kommuneloven.

Fylkesmannen skal godkjenne kommunale vedtak om garantier over 500 000 kroner . I sin vurdering av garantien skal godkjennes med hjemmel i kommuneloven § 51 med tilhørende forskrift, skal fylkesmannen også vurdere risikoen for at garantien må innfris. Fylkesmannen kan nekte godkjenning dersom garantien kan medføre vesentlige ulemper for kommunen.

Fylkesmannen skal godkjenne låneopptak for interkommunale selskaper hvor deltakerne utelukkende er kommuner.

Fylkesmannen skal godkjenne vedtekter og eventuelle endringer av vedtektene for kraft/hjemfallsfond jf. rundskriv H-1/11.

Kontroll og godkjenning av kommuner i ROBEK

Fylkesmannen skal vurdere om kommuner oppfyller vilkårene for registrering i ROBEK, og orientere Kommunal- og regionaldepartementet når enkeltkommuner skal meldes inn eller ut av ROBEK i tråd med § 60 i kommuneloven, jf også rundskriv nytt rundskriv om ROBEK (kommer våren 2013). Fylkesmannen skal gjennomføre lovlighetskontroll av budsjettvedtak for kommuner som er oppført i ROBEK.

Kommuner i ROBEK skal ha alle vedtak om opptak av lån eller vedtak om langsiktig avtale om leie godkjent av fylkesmannen. I arbeidet med å godkjenne vedtak om lån og langsiktige leieavtaler for kommunene, skal fylkesmannen ha en begrunnet praksis for hvilke låneformål og –omfang en kommune i økonomisk ubalanse kan få godkjent. Graden av økonomisk ubalanse må tas med i vurderingen av godkjenning av lån. Fylkesmannen skal vurdere godkjenning av lån i sammenheng med bruk av andre virkemidler.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Kommuneloven kapittel 8 og 9.](#)
- [Ot.prp. nr. 53 \(2007-2008\) Om lov om endringer i kommuneloven \(forlengelse av inndekningsperioden av underskudd\).](#)
- [Kgl.res. av 18. desember 1992, jf. rundskriv H-8/01, rundskriv H-6/95.](#)
- [KRDs nettsider om ROBEK.](#)
- [Departementets skjema ved inn- og utmelding av ROBEK.](#)
- [Ot.prp. nr. 43 \(1999-2000\).](#)
- [Lov om interkommunale selskaper.](#)

- [Rundskriv H-2/00](#).
- Nytt rundskriv om ROBEK (kommer våren 2013)

Resultatkrav

Fylkesmannen skal kontrollere og godkjenne vedtak og saker i overensstemmelse med kommunelovens økonomibestemmelser, på en måte som bidrar til gjenopprettelse av og reduserer risikoen for økonomisk balanse.

Rapporteringskrav

- Det skal rapporteres om arbeidet med godkjenning av kommunale låneopptak for ROBEK-kommunene, herunder hvilke låneformål og hvilket låneomfang som godkjennes, og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.
- Fylkesmannen skal rapportere antallet lovlighetskontroller av budsjettvedtak for kommuner i ROBEK.
- Fylkesmannen skal rapportere antallet vedtak om garanti som er behandlet og hvor mange av disse som ble godkjent.
- Fylkesmannen skal rapportere hvor mange vedtak om låneopptak for interkommunale selskaper som er behandlet og godkjent.
- Fylkesmannen skal rapportere om eventuell behandling og godkjenning av vedtekter for kraft/hjemfallsfond.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Oppdrag

Veiledning og videreformidling av informasjon

Fylkesmannen skal veilede kommuner om økonomibestemmelsene i kommuneloven kap. 8 og 9. Fylkesmannen skal legge vekt på veiledning om økonomiplanlegging og budsjettering. Fylkesmannen skal sette seg inn innholdet i departementets veiledere på økonomiområdet og tilby kommunene veiledning/opplæring. Etter at ny finansforskrift ble iverksatt 1. juli 2010 er det fremdeles kommuner som ikke har oppfylt kravene i tilknytning til finansreglement og i etablering av rutiner. Fylkesmannen skal i 2013 bidra til at dette bringes i orden.

Fylkesmannen skal informere kommunene om kommuneproposisjonen, statsbudsjettet, inntektssystemet og annen relevant styringsinformasjon. Nye eller oppdaterte lov- og forskriftsendringer skal følges opp og formidles til kommunene.

Fordeling av skjønnsmidler

Fylkesmannen fordeler skjønnsmidler til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen. Departementet anbefaler fylkesmannen å fordele midlene gjennom en åpen og begrunnet prosess. Skjønn til kommuner i økonomisk ubalanse omtales spesielt i neste punkt. I saker der kommuner søker om ekstraordinære skjønnsmidler, skal fylkesmannen gjøre en fullstendig saksbehandling. Dersom fylkesmannen vurderer at saken kvalifiserer til skjønnsmidler, skal fylkesmannen vurdere om hele eller deler av beløpet kan dekkes innenfor egen fylkesramme. Dersom søknaden sendes videre til departementet, skal fylkesmannen gi departementet en begrunnet tilrådning i oversendelsesbrevet.

Kommuner i ROBEK og andre kommuner i økonomisk ubalanse

Fylkesmannen skal følge den økonomiske utviklingen i kommunene i fylket. Fylkesmannen

skal orientere departementet om utviklingen og om tiltak som er iverksatt av fylkesmannen og kommuner i økonomisk ubalanse for å gjenopprette balansen.

Fylkesmannen skal følge opp og veilede kommuner som har økonomisk ubalanse og kommuner som er i ROBEK. Skjønnsmidler til kommuner i økonomisk ubalanse skal alltid knyttes opp mot en forpliktende plan. Den forpliktende planen skal være konkret og realistisk, og angi hvordan kommunen kan oppnå økonomisk balanse, jf. retningslinjer for skjønnsfordeling 2013. Forpliktende plan kan være en del av vedtatt budsjett, vedtatt plan for inndekning av underskudd ved regnskapsavslutningen og eller i et eget vedtak. Dersom planene er et eget vedtak eller vedtatt i forbindelse med inndekning av underskudd ved regnskapsavslutningen, skal dette gjenspeiles i det påfølgende årsbudsjett/den påfølgende økonomiplan. Fylkesmannen skal følge opp at planen blir fulgt, og skal holde tilbake skjønnsmidler dersom en kommune ikke følger vedtatt plan.

I oppfølgingen av kommunene i økonomisk ubalanse forventes det at fylkesmannen tar i bruk tilgjengelige virkemidler av veilednings-, økonomisk og juridisk karakter. Kommuner som har fått dispensasjon til å dekke inn et underskudd utover fire eller har behov for å søke om dette, skal prioriteres høyt.

Rapportering og bruk av KOSTRA

Fylkesmannen skal bidra til å nå målsettingen om pålitelige tall i KOSTRA. Dette innebærer at fylkesmannen skal gå gjennom nøkkeltall og identifisere vesentlige feil, og veilede kommunene slik at de rapporterer inn riktige tall. Dette gjelder spesielt ved endringer i KOSTRA, eksempelvis egne temaer som konserntall, eiendomsforvaltning, administrasjonsutgifter.

Fylkesmannen skal bidra til at kommunene bruker KOSTRA som styringsinformasjon i egen kommune. Egnede metoder kan være å aktivt bruke KOSTRA i styringsdialogen med kommunene, og i tillegg gi opplæring og kurs i KOSTRA.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Kommuneloven kapittel 8 og 9.](#)
- [Prop. 115 S \(2010-2011\) Rundskriv H-03/11.](#)
- [Siste grønt hefte H-2275.](#)
- [Frie inntekter på nett.](#)
- [Retningslinjer for skjønnsfordelingen 2013.](#)
- [KOSTRA.](#)
- [Veileder i KOSTRA 2011.](#)
- [Rundskriv H-17/98.](#)
- [Rundskriv om kommunelova og lov om interkommunale selskap. Brev frå departementet i tida etter 1. juli 2006.](#)
- [Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning.](#)
- [Veileder om budsjettering av investeringer.](#)
- Veileder økonomiplan (kommer)
- Veileder selvkost (kommer)

Resultatkrav

- Kommunene skal ha fått dekket sitt behov for veiledning på økonomiområdene.
- Veiledningen skal støtte opp om sunn økonomiforvaltning og etterlevelse av regelverk.
- ROBEK-kommunene og kommuner som er i økonomisk ubalanse skal følges spesielt opp. Oppfølgingen skal bidra til gjenoppretting av økonomisk balanse.
- Fylkesmannen skal aktivt følge opp KOSTRA slik at dataene som publiseres er korrekte og at dataene brukes til styring.

Rapporteringskrav

- Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført. Det bør legges mest vekt på de oppgavene som har vært mest tidkrevende
- Kort om fordelingen av skjønnsmidler
- Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak som er igangsatt for å følge opp kommuner i ROBEK. Fylkesmannen skal rapportere om hvilke tiltak de har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK.
- Fylkesmannen skal rapportere hvordan dataene for 2012 er gjennomgått og hvilke tiltak som er iverksatt for å bidra til at kommunene retter opp feil i Kostra-dataene
- Initiativ eller prosjekter på økonomiområdet som fylkesmannen har tatt initiativ til, bør omtales særskilt.
- Fylkesmannen skal beskrive hva resultatene av prosjektene har blitt og hvordan resultatene er formidlet til andre kommuner.
- Utviklings- og omstillingsprosjekter finansiert gjennom skjønnsmidler skal rapporteres i elektronisk skjema på fm-nett.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Oppdrag

- Gi veiledning i kommunalrettslige spørsmål, blant annet om hvilket handlingsrom kommuneloven gir og hvilke grenser den setter.
- Kommunene har selvstendig ansvar for sin lovanvendelse, og fylkesmannen skal derfor vise varsomhet og ikke tilrå konkrete løsninger i enkeltsaker, men heller peke på hvilke muligheter som ligger innenfor lovens rammer.
- Behandle lovlighetsklager fra et mindretall i kommunestyret og eventuelt foreta lovlighetskontroll av eget tiltak.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Kommuneloven](#) og [forskrifter til kommuneloven](#).
- [Lovfortolkninger fra departementet: \(H-9/94, H-30/94, H-17/96, H-13/98, H-03/00, H-15/01 H-03/02 og 15/03, H-09/04, H-19/05 og H-02/09\)](#).

- [Rundskriv H-2/07 om iverksetting av endringer i kommuneloven](#) Forarbeider: [Ot.prp. nr. 95 \(2005-2006\) om interkommunalt samarbeid](#), [Ot. prp. nr. 96 \(2005-2006\) om komitémodell mv.](#) og [Ot.prp. nr. 97 \(2005-2006\) om samordning av statlig tilsyn](#).
- [Rundskriv H-4/11 Valg av formannskap/fylkesutvalg, kommuneråd/fylkesråd, ordfører/fylkesordfører, varaordfører, faste utvalg m.m.](#)
- [Lovlighetskontroll: Kommuneloven § 59, Kgl.res. av 18. desember 1992 nr. 1079, Forskrift av 13. januar 1993 nr. 4041 om tidsfrist for krav om lovlighetskontroll, Rundskriv H-25/92 Overføring av myndighet etter kommuneloven og kommuneinndelingsloven, forvaltningsloven m.v. fra departementet til fylkesmannen, statens utdanningskontor og fylkeslegen, Rundskriv H-6/95 Endring av rundskriv H-25/92 – delegering av myndighet til å foreta lovlighetskontroll, Rundskriv H-20/02 Lovlighetskontroll og klagesaksbehandling – ny delegasjon av fullmakter fra KRD, Veileder H-2123 Lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59.](#)
- [Lov om interkommunale selskaper, forskrifter til lov om interkommunale selskaper, Rundskriv H-35/99 Ikrafttredelse av lov om interkommunale selskaper og kommunelovens regler om kommunalt foretak.](#)
- [Lov av 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning](#), [Rundskriv H-26/05 Forsøk i kommuner og fylkeskommuner.](#)
- [Forskrift av 13. januar 1993 nr. 4035: Forskrift om fjernmøter og skriftlig saksbehandling.](#)
- [Forskrift av 15. juni 2004 nr. 904: Forskrift om revisjon av kommuner og fylkeskommuner mv.](#)
- [Forskrift av 15. juni 2004 nr. 905: Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner mv.](#)
- [Rundskriv H 31/04 Plikta til å omdanne interkommunale revisjonseiningar til selskap \(kommunelova § 81\) blir oppheva.](#)
- [Rundskriv H-15/04 Ikrafttredelse av lov om endringer i kommuneloven om kommunal revisjon m.m., forskrifter om kontrollutvalg og revisjon, samt enkelte endringer i forskrift om årsregnskap og årsberetning.](#)
- [Rundskriv 19/92 Granskning av forhold i kommunalforvaltningen.](#)
- [Veileder H-2112 Taushetsplikt for folkevalgte.](#)
- [Veileder H-2097 Kommunelovens regler om arbeidsgodtgjørelse og dekning av utgifter og økonomisk tap for folkevalgte.](#)
- [Veileder H-2149 Veileder, Innbyggerinitiativ etter kommuneloven § 39a.](#)
- [Veileder H-2142 Veileder for normalreglement for folkevalgte innsynsrett etter kommuneloven § 40nr. 5.](#)
- [Veileder H- 2103 Retningslinjer for statlig klagebehandling – fvl. § 34.](#)
- [Veileder H-2266 Habilitet i kommuner og fylkeskommuner](#)

Resultatkrav

- Embetet skal veilede og stå til rådighet for kommunene i kommunalrettslige spørsmål.

Rapportering

- Det skal gis rapportering i et skjema som innarbeides i eller vedlegges embetets årsrapport. Skjemaet skal vise antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Skjemaet skal videre vise antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

- Fylkesmannen bes oppgi hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal opplyses i årsrapporten hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd
- Embetet skal kort orientere om hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om.

63.2 Valg

Embetene har generelt veiledningsansvar overfor kommunene ved gjennomføring av valg. Siden KRD i 2013 skal implementere et nytt valgadministrativt system i samtlige kommuner og fylkeskommuner, er det etablert en første linje supporttjeneste ved Brønnøysundregistrene. Alle henvendelser skal rettes dit. Fylkesmannsembetene vil fungere som andre linje support i valgfaglige spørsmål etter valglovgivningen som tidligere, etter henvisning fra Brønnøysund.

Oppdrag

- Veilede kommunene om regelverket som gjelder for valg og om administrativ gjennomføring av valg.

Finansiering

- Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 28.juni 2002 om valg til storting, fylkesting og kommunestyre.](#)
- [Forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyret \(valgforskriften\).](#)
- [Valghåndboka og KRDs nettside om valg: www.valg.no.](http://www.valg.no)

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Oppdrag

- Veilede kommunene og svare på henvendelser vedrørende forvaltningsrett og offentleglova.
- Behandle klager på enkeltvedtak truffet av kommunestyret, jf. forvaltningsloven § 28 annet ledd og offentleglova § 32.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Forvaltningsloven.](#)
- [Offentleglova \(lov av 19. mai 2006 nr. 16\).](#)

- [Offentlegforskrifta.](#)
- [Rettleiar til offentleglova.](#)
- [Forskrift av 15. desember 2006 nr. 1456: Forskrift til forvaltningsloven.](#)
- [Rundskriv G- 10/2003: Endringar i forvaltningslova - klagerett når klageinstansen avviser.](#)
- [Rundskriv G-79/00: Rundskriv om forskrift om beregning av saksbehandlingsfrister i forvaltningen fastsatt med hjemmel i forvaltningsloven § 11 b.](#)
- [Rundskriv G-28/98: Rundskriv - dokumentinnsyn når forvaltningsloven §§ 18 flg ikke gjelder - Informasjon om parters mulighet til å påberope seg offentlighetsloven.](#)
- [Rundskriv H 12/94- Veiledning om intern klage i kommuner og fylkeskommuner. Forvaltningsloven § 28 annet ledd.](#)

Resultatkrav

- Embetet skal veilede og stå til rådighet for kommunene i forvaltningsrettslige spørsmål og ved spørsmål om dokumentoffentlighet.
- Embetet skal behandle klager etter offentleglova og forvaltningsloven

Rapportering

- Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd.
- Det skal i årsrapporten oppgis i hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Oppdrag

- Gi generell veiledning, for eksempel på embetets nettsider, til innbyggerne om inndelingsloven, særlig om framgangsmåten ved initiativ.
- Veilede kommuner og andre interessenter om inndelingsloven og prosessene ved grenseendring og grensefastsettelse.
- Alle saker om inndelingsendringer, både på kommune- og fylkesnivå, skal håndteres i tråd med inndelingsloven og rundskriv H-01/07
- Fylkesmannen skal forberede og treffe vedtak i saker om endring og fastsetting av kommune- og fylkesgrenser hvor myndigheten etter inndelingsloven er delegert til fylkesmannen.
- Fylkesmannen skal sørge for at departementet får et godt beslutningsgrunnlag og en tilrådning i sakene som fylkesmannen forbereder for avgjørelse i departementet.
- Etter anmodning fra kommuner skal fylkesmannen bistå ved det økonomiske oppgjøret etter grenseendringer.
- Ved sammenslåing av kommuner skal fylkesmannen etter at vedtak om sammenslåing er fattet, kalle inn til et felles møte med de aktuelle kommunestyrene.
- Søknader om utredning av kommunesammenslåing skal sendes via fylkesmannen til vurdering. Departementet finansierer på vegne av staten, og kommunene må selv bidra med en egenandel.

- Ved søknader om utredning av interkommunalt samarbeid kontra sammenslåing, kan det legges opp til delt finansiering mellom fylkesmann og departement. I denne typen søknad skal fylkesmannen som del av sin vurdering også avklare sin finansieringsbistand.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Inndelingsloven](#).
- [Delegering av mynde etter lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser](#).
- [Rundskriv H-01/07 Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser. Delegering og utfyllende retningslinjer](#).

Resultatkrav

- Veilede innbyggerne og kommunene
- Behandle saker etter inndelingsloven
- Være oppdatert på aktuelle saker og problemstillinger i fylket

Rapportering

- Fylkesmannen skal i årsrapporten gi en kort omtale av embedets arbeid med inndelingssaker.
- Kort omtale av ev. aktuelle saker som har vært diskutert eller er i ferd med å bygge seg opp i fylket.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Oppdrag

- Fylkesmannen må sørge for god og oppdatert kompetanse knyttet til regelverket om modeller for interkommunalt samarbeid.
- Gi veiledning om reglene for interkommunalt samarbeid i kommuneloven, herunder veilede om muligheter og begrensninger i de samarbeidsmodellene som regelverket tilbyr.
- Stimulere, for eksempel gjennom skjønnsmidler, til samarbeid mellom kommunene der dette kan gi innbyggerne bedre tjenester og/eller bedre forvaltning.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Kommunelovens regler om interkommunalt samarbeid i kommuneloven, forarbeidene til reglene om vertskommunesamarbeid](#) og [rundskriv H-2/07 om iverksetting av endringer i kommuneloven](#).
- [Lov om interkommunale selskaper](#).
- [KRDs nettsider om interkommunalt samarbeid](#).
- [Retningslinjer for skjønnsfordelingen 2013](#)
- Prop. 49 L (2011-2012) Endringer i kommunelova m.m (samkommune m.v)

Resultatkrav

- Behandle og eventuelt finansiere søknader om interkommunalt samarbeid over skjønnsmidlene.

Rapportering

- Fylkesmannen skal i årsrapporten kort omtale interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på kommunenes bruk av vertskommunemodellen og samkommunemodellen.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Oppdrag

- Fylkesmannen skal behandle enkelte førsteinstansvedtak og klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen skal i sin behandling bidra til å sikre at målene for bygningspolitikken på best mulig måte ivaretas, slik de er nedfelt i lov, forskrift og kommunenes arealplaner. Der loven legger til rette for skjønnsvurderinger om kvaliteter i det bygde miljø, for eksempel dispensasjonsvurderingen etter pbl § 19-2, vurdering av uteareal etter pbl § 28-7, vurdering av plassering og høydebestemmelsen etter pbl § 29-4, vurdering av visuelle kvaliteter etter § 29-2 eller vurdering av krav til universell utforming og forsvarlighet etter pbl § 29-3, skal fylkesmannen på best mulig måte bidra til at hensynene bak bestemmelsene ivaretas. Fylkesmannen skal også legge vekt på det kommunale selvstyre. Hvilken vekt det lokale selvstyre skal ha i en eventuell overprøving av det frie skjønn, må vurderes i forhold til formålet med den enkelte bestemmelse. Plan- og bygningsloven er en rammelov der kommunens vurderinger langt på vei er de viktigste, f.eks. når det gjelder arealdisponering. På den annen side har pbl. visse rettssikkerhetsaspekter, f.eks. i saksbehandlingen, som må ivaretas.
- Fylkesmannen skal behandle begjæringer om utsatt iverksettelse av vedtak etter forvaltningsloven § 42, og krav om sakskostnader etter forvaltningsloven § 36.
- Fylkesmannen skal forberede klagesaker til KRD.
- Fylkesmannen skal bistå departementet der varsel om rettslig skritt er mottatt, og utarbeide utkast til tilsvaer, møte som partrepresentant og bistå Regjeringsadvokaten i rettsaker der Staten v/KRD er saksøkt.
- Fylkesmannen skal informere og veilede kommuner, private parter, næringslivet og eventuelt andre brukere om plan- og bygningslovgivningen.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 27. juni 2008 nr. 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(Plan- og bygningsloven\).](#)
- [Forskrift av 26. mars 2010 nr. 488: Forskrift om byggesak \(SAK\).](#)
- [Forskrift av 26. mars 2010 nr. 489: Forskrift om tekniske krav til byggverk \(TEK10\).](#)
- [Lov av 10. februar 1967: Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker.](#)
- [H-1/10 Ikraftsetting av lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\).](#)
- [Brev av 28. 09. 2009 om "Delegasjon av myndighet til bygningsdelen av plan- og bygningsloven".](#)
- [Ot.prp. nr. 45 \(2007-2008\) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling.](#)
- [Ot. prp. nr. 112 \(2001-2002\) Om lov om endringer i plan- og bygningsloven \(tidsfrister i byggesaker, forenklinger m.m.\).](#)
- [Ot.prp. nr. 39 \(1993-94\) Om lov om endringer i plan- og bygningsloven.](#)
- [Ot.prp. nr 57 \(1985-86\) Om lov om endringer i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 57.](#)

Nedenfor nevnte rundskriv er relevante så langt de passer med ny plan- og bygningslov av 27. juni 2008.

- [H-1/2006 Opparbeidingsreglene i plan- og bygningsloven § 67, og problemstillinger knyttet til disse reglene.](#)
- [H-9/05 Båt på land og hus på vann.](#)
- [H-13/04 Tilbakebetaling av gebyr ved kommunens oversittelse av fristen for behandling av byggesaker.](#)
- [H-13/03 Lovendringer om tidsfrister i byggesaker, forenklinger m.m.](#)
- [H-5/02 Juridiske spørsmål vedrørende utbyggingsavtaler i tilknytning til plan- og byggesaksbehandling m.v.](#)
- [H-03/01 Om reaksjoner mot ulovligheter etter plan- og bygningsloven.](#)
- [H-7/97 Om endringer av estetikkbestemmelser i plan- og bygningsloven.](#)
- [H-12/97 Ikraftsetting av endringer i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 mv., herunder ansvar og godkjenning av ansvarlige.](#)
- [H-20/95 Samlerundskriv for tema fra eldre rundskriv.](#)
- [H-50/93 Plan- og bygningslovens § 107: Kommunenes kontroll med oppsetting av skilt og reklameinnretninger. Vedtekter, sanksjoner og forholdet til annen lovgivning.](#)
- [H-17/92 Forvaltningsloven § 42 ved klage på vedtak i byggesaker etter pbl.](#)
- [H-18/90 til pbl § 70 – bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense.](#)
- [H-20/86 Ny plan- og bygningslov. Byggesaksreglene. Lov av 20. juni 1986 nr. 37 om endringer i plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77.](#)

Resultatkrav

- Fylkesmannen skal bidra til å sikre at kommunenes saksbehandling og vedtak tar hensyn til den enkeltes krav på rettsikkerhet, likebehandling og informasjon, og ellers er i overensstemmelse med god forvaltningsskikk.
- Fylkesmannen skal prioritere saker der en klage er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42. For disse sakene gjelder en tidsfrist for behandlingen på 6 uker.
- Klage skal avgjøres av Fylkesmannen innen 12 uker. Tidsfristen gjelder for klage i alle byggesaker, herunder klage i byggesaker der tiltaket krever dispensasjon fra bestemmelser gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Rapportering

- Fylkesmennene skal rapportere om saker etter plan- og bygningsloven. Rapporteringen skal skje tertialvis på: <http://rapportering.fylkesmannen.no/>.
- I tillegg bes Fylkesmannen i årsrapporten for 2013 å rapportere hvor mange saker som ikke ble avgjort innen 12 uker, hvor stor overskridelsen var, hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i forskriften jf. [pbl. § 21-8 andre ledd](#), hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Oppdrag

- Fylkesmannen skal avgjøre ekspropriasjonssøknader som førsteinstans etter oreigningsloven § 2 nr.12 og 31.
- Fylkesmannen skal vurdere å gi samtykke til kommunal ekspropriasjon der dette kreves etter plan- og bygningsloven kap. 16.
- Fylkesmannen skal behandle klagesaker der kommunen har ekspropriasjonshjemmel etter plan- og bygningsloven kap. 16
- Fylkesmannen skal avgjøre søknader om forhåndstiltredelse etter oreigningsloven § 25.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 23.oktober 1959 nr. 3: Lov om oreigning av fast eigedom.](#)
- [Lov av 27. juni 2008 nr. 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(Plan- og bygningsloven\).](#)
- [Kgl. res. av 15. april 1977 om delegasjon til fylkesmannen i oreigningssaker m.m.](#)
- [H-14/02 om ekspropriasjon på plan- og bygningsrettens område.](#)
- G-0110 om oreigningsloven (Justisdepartementet).

Rapportering

Saksområdet skal omtales i årsrapporten.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Oppdrag

- Fylkesmannen skal behandle klager over kommunens vedtak i seksjoneringsaker etter eierseksjonsloven § 10.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 23. mai 1997 nr. 31 § 10: Lov om eierseksjoner.](#)
- Rundskriv H-3/98 om seksjonering av fast eiendom.

Arbeidsbeskrivelse

Fylkesmennene skal foreta en vurdering av kommunens vedtak og ta stilling til om det foreligger kompetansemangler eller andre mangler ved de faktiske sider eller det rettslige grunnlaget.

I bestemmelsen heter det at en kommunes vedtak om tillatelse til seksjonering eller nekting av seksjonering skal kunne påklages til departementet, og denne kompetansen skal departementet kunne delegerer til fylkesmannen. Kompetansen er delegert.

Rapportering

- Rapporteringen skal skje ved hjelp av et skjema som innarbeides i eller vedlegges embetets årsrapport. Skjemaet skal vise antall klager etter eierseksjonsloven som er behandlet, hvor mange klager som er gitt medhold, hvor mange klager som ikke er tatt til følge og hvilken bestemmelse som er vurdert under klagebehandlingen.

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Oppdrag

- Behandle klager på kommunestyrets vedtak om å benytte seg av forkjøpsrett etter lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder.

Finansiering

Finansiert over fylkesmannens ordinære driftskapittel (kap. 1510).

Bakgrunnsinformasjon

- [Lov av 29. april 1977 nr. 34: Lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder.](#)

Arbeidsbeskrivelse

Fylkesmannen skal påse at det ikke foreligger feil eller mangler ved kommunens vedtak om å benytte forekjøpsretten.

Rapportering

- Rapporteringen skal skje ved hjelp av et skjema som innarbeides i eller vedlegges embetets årsrapport. Skjemaet skal vise antall klager på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård som er behandlet, hvor mange klager som er gitt medhold, hvor mange klager som ikke er tatt til følge og hvilken bestemmelse som er vurdert under klagebehandlingen.